

Voor- en tegenstanders van het gebruik van ggo's spreken veelal vanuit het gevoel, want de gevolgen op lange termijn zijn vooralsnog onduidelijk. Het aantal hectaren met ggo-gewassen groeit gestaag.

Als ondernemer richt de melkveehouder zich op een rantsoen dat de koeien gezond houdt, en bovenal zoekt hij naar de ideale maaltijd om de dieren makkelijk te laten produceren. Naast de wensen van de veehouder omtrent het rantsoen stellen ook steeds meer buitenstaanders eisen aan de diervoeding. Want wat het dier binnenkrijgt, komt uiteindelijk ook op het bord van de consument terecht.

De maatschappelijke trend voor gezonde voeding zorgt voor toenemende aandacht voor voedselveiligheid. Veel mensen voelen zich bijvoorbeeld niet gerust bij het eten van voedsel op basis van genetisch gemodificeerde organismen (ggo's). Er zijn weinig harde bewijzen aan te voeren, maar tegenstanders van ggo's waarschuwen voor mogelijke effecten op lange termijn op zowel gezondheid als milieu.

Om risico's met ggo's buiten de deur te houden heeft de EU richtlijnen opgesteld om eventuele schadelijke effecten vóór import van een nieuw product op te sporen. Wanneer een product bestanddelen van een ggo bezit, moet dit door middel van een label duidelijk gemaakt worden aan de consument. Deze voorwaarde geldt echter niet voor producten die voortkomen uit dieren die genetisch gemanipuleerd voedsel hebben gehad. Op de Europese markt worden tot nu toe een tiental genetisch gemanipuleerde maisrassen en een soort ggo-soja toegelaten. De teelt van ggo's binnen Europa is echter minimaal, stelt Esther Kok, onderzoeker bij Rikilt, Instituut voor voedselveiligheid, in Wageningen. 'In Nederland worden zelfs helemaal geen genetisch gemanipuleerde gewassen geteeld. De enige uitzondering is de teelt voor onderzoeksdoeleinden.' Wat de Europese terughoudendheid veroorzaakt, kan Kok niet met zekerheid zeggen, maar vast staat dat men in Europa weinig positief staat tegenover ggo's.

Door de import van soja en mais heeft echter bijna ieder bedrijf wel ggo's in het voer. Wereldwijd gezien blijft de productie van ggo's stijgen. In 2005 werd meer dan negentig miljoen hectare benut voor de teelt van transgene gewassen, elf procent meer dan het jaar daarvoor. Amerika, Argentinië en Brazilië nemen met respectievelijk 49,8 miljoen hectare, 17,1 miljoen hectare en 9,4 miljoen hectare het leeuwendeel voor hun rekening. De biologische sector streeft een ggo-vrij rantsoen na, iets wat

veehouder

Walter Bosgoed,
Denekamp

'Lastig om ggo-vrije soja te vinden'

'Al die ontwikkelingen rond genetisch gemanipuleerd voer, daar ben ik niet kapot van. Verschillende alternatieve onderzoekswijzen geven aan dat de energetische waarde van ggo-soja veel lager ligt dan van de originele sojarassen. Daarnaast zijn er onderzoeksresultaten waarbij ratten de keuze hadden tussen ggo-voedsel en ggo-vrij. De ratten kozen voor het laatste, nou dan weet ik wel wat ik aan mijn koeien geef.'
'We vragen veel van onze dieren en ik wil voorkomen dat de voeding de zwakke schakel binnen het bedrijf is. Het is wel heel lastig om ggo-vrije soja te vinden. Daarom proberen we met andere producten te werken, zoals zonnebloempitten en lupinen. Alleen als de koeien echt te weinig eiwit in het rantsoen hebben, grijp ik terug op soja.'
'Wanneer de ggo's gebruikt worden voor de wetenschap om mensen beter te maken, dan ben ik wel wat genuanceerder, daar moet wel naar de mogelijkheden gekeken worden.'

door de toename in ggo-productie moeilijker kan worden. 'Bij een aandeel van maximaal 0,9 procent ggo in een product hoeft volgens de wet geen ggo-label aan een product gekoppeld te worden. Om daar onder te blijven zijn de barrières niet heel groot, zeker zolang binnen de EU amper ggo's geproduceerd worden', legt Rikilt-onderzoeker Kok uit. 'De biologische sector wil echter volledig vrij zijn van ggo's, maar wil je daaraan voldoen, dan krijg je wel een heel duur systeem.'

ethicus

Dirk Lips

'Positieve werking op wereldvoedselprobleem'

'Bij genetische manipulatie moet je je altijd afvragen hoe ver je kunt gaan. Bij manipulatie van plantengenen gaat het vooral om de gevolgen. Welke schade kan er door ggo's ontstaan bij flora en fauna? In hoeverre kan kruisbestuiving invloed hebben op de wilde rassen?'
'Natuurlijk is veiligheid bij gebruik belangrijk, maar meer en beter voedsel weglaten omdat het ggo's zijn, lijkt me geen optie. Genetische manipulatie kan veel voordelen bieden, bijvoorbeeld door verminderd pesticidegebruik. Daarnaast kan de ontwikkeling positief werken op de wereldvoedselproblematiek, die voor een groot deel door distributieproblemen ontstaat. Wanneer we met ggo's meer eiwitrijke voedingsstoffen binnen Europa kunnen produceren, dan kunnen de ontwikkelingslanden zich op de eigen voedselproductie richten. Ggo's kunnen ook voedselproductie mogelijk maken in regio's met bijvoorbeeld een te droog klimaat.'

In recent onderzoek keken de onderzoekers naar specifieke ketens om in te schatten of ggo-vrij haalbaar blijft. 'Voor de biologische sector lijkt het erop dat ze met een paar producten problemen kunnen krijgen voor wat betreft de ggo-vrije voeding. Ze zullen dan óf duurdere ggo-vrije ketens op moeten zetten óf op zoek moeten gaan naar alternatieven.'

Christel van Raay

veehouder

Bavo De Cuyper,
Lokeren

'Goedkoop en efficiënt produceren'

'In principe ben ik pro ggo's, maar ik heb wel enkele bedenkingen. In het algemeen zorgt biotechnologie voor toenemende industrie en werkgelegenheid. Bovendien krijgen landen die zich al wel met biotechnologie bezighouden een voorsprong op Nederland en België. Straks kunnen we enkel nog dure overzeese producten aankopen.'
'Het gebruik van ggo's kan helpen om met minder bestrijdingsmiddelen te produceren. En het is toch de bedoeling om op ons land goedkoop en efficiënt voedsel te produceren.'
'In hoofdzaak heb ik twee bedenkingen bij ggo's. Ten eerste is er geen concreet scenario voor wat er gebeurt na de versleep tussen ggo-gewassen en wilde soorten. Ten tweede is het resistent maken van bepaalde rassen tegen bestrijdingsmiddelen nog te begrijpen, maar wat als er dierlijke genen in planten worden gebracht om bijvoorbeeld dierlijke eiwitten voort te brengen? Het is voor mij nog niet duidelijk waar de grens ligt.'

Een toekomst met genetisch gemanipuleerd voedsel

Gezond en veilig eten